

Spis treści

Przedmowa do drugiego wydania	7
Od Autora	11
Rozdział I. Król-kapłan i cesarz-katechon	15
I. Cesarz jako katechon	17
1. Teologia polityczna króla-kapłana	17
2. Cezaropapistyczne imperium Karola Wielkiego	39
3. Doktryny cesarskie X i XI wieku	45
Odnowienie cesarstwa pośród Niemców	45
Refleksy antycznej i bizantyjskiej cesarskiej teologii politycznej	48
Katechon św. Pawła i prorocтва apokaliptyczne	54
Katechoniczny charakter odnowionego cesarstwa	60
II. Imperialna teologia polityczna w dobie sporu z papiestwem o inwestyturę	66
1. Od Ottona III do Henryka IV	66
2. Cesarskie „Libelli de lite”	69
Rozdział II Augustynizm polityczny i reforma gregoriańska	77
I. Augustynizm polityczny	78
1. Wyjaśnienie terminu	78
2. Św. Augustyn a „augustynizm polityczny”	82
3. Historia „augustynizmu politycznego” do pontyfikatu Grzegorza VII	87

II. Teologia polityczna Grzegorza VII	101
1. O stanie i niedolach Kościoła X i XI stulecia	101
2. Przełom eklezjalny XI wieku	106
3. Hildebrand i pre-gregorianie	108
4. Cele początkowe reformy gregoriańskiej	118
5. Papieska Wunderwaffe: ekskomunika	122
6. Program eklezjalno-polityczny: <i>Dictatus papae</i>	128
Prymat papieski	130
Pontyfikalna nieomylność	132
Wykładnia idei <i>Dictatus papae</i> w innych pismach pontyfikalnych	133
7. Dwie depozycje i 2 list do Hermanna z Metzu	138
8. Główne rysy teologii politycznej	147
III. Reforma czy rewolucja gregoriańska?	148
1. Interpretacja „rewolucyjna”	148
2. Interpretacja tradycjonalistyczna	152
3. Odpowiedzi na kwestie sporne	160
Czy władza doczesna pochodzi od diabła?	161
Rzekome wyklęcie instytucji cesarstwa	164
Kwestia rzekomej równości ludzi	165
4. Wniosek końcowy odnośnie „reformy” i „rewolucji” gregoriańskiej	169
Rozdział III Kościół–imperium w XII–XIII wieku	171
I. Kościół po Canossie	171
1. Konkordat Wormacki	171
2. Polityczne znaczenie wypraw krzyżowych	174
3. Pontyfikat Aleksandra III	175
II. Eklezjologia polityczna Innocentego III	181
1. Sen o panowaniu nad światem	181
2. Antropologia polityczna	182

3. Nowatorska konstrukcja eklezjalno-polityczna Innocentego III	186
4. Uprawnienia pontyfikalne w Kościele	189
Prymat jurysdykcyjny	190
Nieomyślność papieska	193
5. Roszczenia papieskie względem sfery doczesnej	193
Problem źródła roszczenia pontyfikalnego	195
Kwestia sporna: dualizm Innocentego III	199
6. Papieństwo wobec sfery doczesnej i politycznej	212
Władza pochodzi z uzurpacji i legitymizację otrzymuje od Kościoła	212
Prawa pontyfikalne wobec elekcji cesarskiej	213
Weto papieskie wobec kandydata na cesarza	216
Elekcyjność i kontraktualny charakter władzy cesarskiej	217
Prawo stanowienia królestw	219
Polityczny charakter ekskomuniki	219
Prawo obkładania interdyktem	220
Władza pośrednia i bezpośrednia	221
Szczególna domena pontyfikalna: Italia	223
Papież a stosunki międzynarodowe	225
7. Rzeczywisty cel doczesnych roszczeń Innocentego III	225
III. Innocenty IV	227
1. Śmiertelny bój z Fryderykiem II	227
2. Pontyfikat wielkiego kanonisty	232
3. Innocenty III a Innocenty IV	238
Rozdział IV. Pontyfikalna monarchia teologów i kanonistów	243
I. Fideizm polityczny	244
1. Nurt sasko-kontraktualistyczny	245
2. Ortodoksyjni gregorianie	248
Symboliści niemieccy	248

Deusdedit i pierwsza koncepcja dualistyczna	252
Teologia polityczna „dwóch mieczy”	255
II. Kanoniści	266
1. Idea racjonalizacji systemu teokratycznego	266
2. Pierwsi kanoniści	268
3. Dekret Gracjana i jego następcy	271
4. Wielcy kanoniści XII i XIII wieku	276
Dekretyści i dekretaliści	276
Kanoniści–dualiści	278
Hierokraci	285
5. Kanoniści a prawo rzymskie	289
III. Wielcy teokratyczni Doktorzy Kościoła XIII wieku	293
1. Arystotelizm a idee teokratyczne XIII stulecia	293
2. Odrzucenie Arystotelesa: św. Bonawentura	299
Fideista wobec filozofii	300
Teologia polityczna	304
3. Chrystianizacja arystotelizmu: św. Tomasz z Akwinu	309
Natura i łaska w filozofii oraz teologii politycznej	310
Przekształcenie teologii politycznej w filozofię polityczną	316
Państwo a Kościół: spory o interpretację	318
Państwo a Kościół, czyli jak św. Tomasz z Akwinu widział sam siebie?	323
Poglądy teokratyczne przypisywane Akwinacie	327
O naturze władzy papieskiej w Kościele	330
Istota tomizmu	334
IV. Warunek <i>sine qua non</i> istnienia teokracji pontyfikalnej	335
Rozdział V Kryzys imperium pontyfikalnego: spór Filipa IV Pięknego z Bonifacym VIII	347
I. Kościół, cesarstwo a państwo narodowe w Średniowieczu	347
1. Kwestia państwowości mediewalnej	347
2. Problem uniwersalizmu i państwa narodowego	351

3. Problem mediewalnych narodów	358
4. Narodziny państwa francuskiego	359
II. Bój Filipa IV Pięknego z Bonifacym VIII	363
1. Faktografia sporu	363
2. Pokłosie sporu: powstanie narracji nacjonalistycznej	369
III. Filozofia polityczna obozu Filipa IV Pięknego	372
1. Idee dworskie	373
2. Publicyści regalistyczni	379
Broszury legistyczne	380
Argumenty z dziedziny prawa rzymskiego	381
Problem „dualizmu”	383
Refutacja argumentów papalistycznych z Litory	385
Kościół jako „lud Boży”	386
3. Arystotelizm w służbie króla: Jan z Paryża	387
Kilka uwag interpretacyjnych	387
Przeciwko teokracji	389
Odmienny charakter państwa i Kościoła	391
Geneza i teoria własności	395
Zamach na autonomię Kościoła	397
IV. Bonifacy VIII i teokraci	404
1. Myśl eklezjalno-polityczna Bonifacego VIII	404
Koncepcje eklezjalne	404
Koncepcje polityczne	406
Spór o ortodoksyjność Unam Sanctam	416
2. Teokraci	421
Moc pontyfikalna i teoria doskonałości	423
Gradacja bytów	429
Dwugłos o „dwóch mieczach”	433
Decyzjonizm pontyfikalny	444
Teoria własności	446
Fideizm teokratyczny	450
V. Skutki sporu o Unam Sanctam	453

Rozdział VI Spór papiestwa z Ludwikiem IV Bawarskim	455
I. Narodziny agresywnego laicyzmu	455
1. Zlaicyzowane cesarstwo Fryderyka I Barbarossy	456
Nowy katechon i „Igraszka o Antychryście”	457
Prawo rzymskie, czyli racjonalizacja poprzez prawo	461
2. Idea cesarska Fryderyka II	465
3. Rewolucja awerroizmu łacińskiego	470
Ibn Roszda Awerroes a awerroizm	471
Państwo i Kościół w myśli awerroistów łacińskich	476
II. Łabędzi śpiew Sacrum Imperium: Ludwik IV Bawarski	483
III. Awerroizm polityczny	487
1. Dante Alighieri i Marsyliusz z Padwy	487
Włoskie imperium?	487
Imperium awerroistyczne?	488
Awerroistyczne cesarstwo	493
2. Awerroizm fideistyczny: Wilhelm z Ockham	505
Duns Szkot	505
Teologiczne źródło ockhamizmu	509
Fideistyczny antyklerykalizm Wilhelma z Ockham	515
Filozofia a myśl polityczna	520
Anarchistyczny nominalizm	522
Rewolucyjny fideizm	528
Apologia cesarstwa	532
3. Przypadkowa jedność nurtów postawerroistycznych w XIV wieku	537
IV. Wirtualna reakcja papalistyczna	539
1. Wykazy błędów stronnictwa imperialnego	543
2. Doktryna teokratyczna w epoce awiniońskiej	547
Dwaj zapomniani kanoniści	548
Pierwsza aktywność intelektualna: wokół <i>Unam Sanctam</i>	551
Prymat papieski	554

Nieomyślność papieska	560
Teokracja ekstremistyczna: Augustyn z Ankony	567
Kontrowersje odnośnie dualizmu Alvaro Pelayo	572
Dualizm Alvara Pelayo	576
3. Augustynizm i tomizm w myśli teokratycznej XIV wieku	584
Zakończenie	585
Bibliografia	593
Skorowidz osób	629